

تاریخ تأیید: ۱۳۹۲/۱۲/۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۱/۷

راه‌های ایجاد امنیت روانی و موانع آن در اندیشه حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

شهاب‌الدین ذوفقاری^۱

محمد جواد جاوری^۲

چکیده

«امنیت روانی» یکی از مهم‌ترین و درعین حال اساسی‌ترین موضوعات زندگی انسان‌ها است که تأمین و توجه به آن ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. شناخت مفهوم امنیت روانی، راه‌کارها و موانع آن، از جمله مسائل مهم و درخور توجهی است که این مقاله می‌کوشد تا به آن‌ها بپردازد. رجوع به اندیشه و آرای رهبران دینی برای پاسخ به پرسش‌های یادشده، از اهمیت بسزایی برخوردار است. سؤال اصلی مقاله حاضر این است که راه‌های ایجاد امنیت روانی و موانع آن در اندیشه حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای چیست؟ بر این اساس مجموعه سخنان و بیانات ایشان از ابتدای تصدی جایگاه رهبری تا سال ۱۳۹۲، به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده است. محقق در این مقاله با استفاده از روش تحلیل محتوا، جهت‌گیری‌ها، نقاط تأکید ایشان و تحلیل توجیهی، راه‌ها و موانع ایجاد امنیت روانی را واکاوی و دسته‌بندی نموده و نشان داده است که در نظر ایشان؛ «دوری از قرآن، نداشتن پیشرفت در بخش نرم‌افزاری تمدن اسلامی، پایبند نبودن به شریعت اسلامی، کمبود عنصر ایمان در زندگی، التهاب آفرینی در فضای جامعه، آماده نبودن و ضعف ملت‌ها در مقابل دشمنان، غفلت از آرمان‌های معنوی، علمی بودن محض دانشگاه‌ها، انجام ندادن کار نیک و ایجاد ناامیدی و یأس در جامعه، از مهم‌ترین موانع ایجاد امنیت روانی است و «انس با معارف قرآن، پرداختن به سبک زندگی اسلامی، شریعت اسلامی، دین و اخلاق، عنصر ایمان، نبودن التهاب در جامعه و وحدت کلمه، آمادگی نیروهای مسلح، ایجاد فضای معنوی و روح لطیف دینی، کار خیر و عمل نیک و نفی دشمن‌سازی موهوم» از راه‌های ایجاد امنیت روانی است.

کلید واژه‌ها: امنیت روانی، راه‌کارها، موانع، اندیشه، بیانات، آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای.

shahabquran@yahoo.com

javadmohamad69@yahoo.com

۱. استادیار فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه معارف قرآن و عترت اصفهان
۲. کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث دانشگاه معارف قرآن و عترت اصفهان (نویسنده مسئول)

امنیت یکی از نیازهای اولیه و غریزی بشر بوده، چنانکه از دیرباز یکی از دغدغه‌های اساسی بشر، تأمین امنیت در حوزه‌های مختلف زندگی بوده است. بسیاری از جنگ‌ها و صلح‌ها برای تأمین و حفظ امنیت رخ داده و می‌دهد.

امنیت در اسلام از لحاظ معنی و مفهوم اصطلاحی، دارای بعد و افق گسترده و فراگیری است؛ به اندازه‌ای که به تمام مسائل ریزودرشت زندگی فردی و گروهی انسان در همه عرصه‌ها اشاره دارد. امنیت در حقیقت حیاتی‌ترین نیاز بشری است تا جایی که می‌توان گفت اصولاً فلسفه وجودی حکومت‌ها، دولت‌ها و نهادهای عمومی متأثر از همین نیاز بشری بوده است. به همین دلیل مقوله امنیت همواره مورد توجه همه اندیشمندان جوامع بوده است.

از میان مباحث امنیت، «امنیت روانی» یکی از مهم‌ترین و درعین حال اساسی‌ترین موضوعات زندگی انسان‌ها است که تأمین و توجه به آن ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. همان‌گونه که انسان موجود پیچیده و شگرفی است، امنیت وی نیز از پیچیدگی خاص و شگرفی برخوردار است. این مسئله به‌ویژه در بخش امنیت روانی، خود را بیش‌ازپیش نشان می‌دهد؛ زیرا روان آدمی تحت تأثیر همه علل و عوامل درونی و بیرونی واکنش نشان می‌دهد. از این‌رو، در بهداشت و سلامت روانی شخص و یا اجتماع باید به همه علل و عوامل توجه خاص شود. امنیت، واژه‌ای پیچیده و به لحاظ کاربرد از گستردگی وسیعی برخوردار است. از درونی‌ترین افکار و احساسات بشری گرفته تا مهم‌ترین مسائل بین دولت‌ها دربرگیرنده مفهوم امنیت است. (مولا زاده، ۱۳۸۹: ۱۰) با توجه به مطالب مطرح‌شده در این مقاله بر آنیم تا با استفاده از آراء و نظرات مقام معظم رهبری، راه‌کارهای ایجاد امنیت روانی و موانع آن را استخراج و مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهیم. بر این اساس ابتدا به یک جمع‌بندی مهم پیرامون امنیت روانی پرداخته و پس از تبیین آن‌ها به تحلیل و بررسی مهم‌ترین راه‌کارهای ایجاد امنیت روانی و موانع آن در اندیشه مقام معظم رهبری پرداخته شده است.

بیان مسئله و ضرورت پژوهش

جامعه سالم پیش از آن‌که به آسایش نیاز داشته باشد، به امنیت روانی نیازمند است؛ زیرا در سایه امنیت و آرامش است که هر کار خرد و کلان شدنی و دست‌یافتنی است. از این‌رو دغدغه امنیت در همه شاخه‌های آن به‌ویژه امنیت روانی و آرامش جمعی، مهم‌ترین مسئولیت دولت‌ها و خواسته ملت‌ها و جوامع به شمار می‌رود. هرگونه تهدیدی نسبت به امنیت روانی جامعه به معنا و مفهوم تهدید سلامت جامعه و نابودی و متلاشی شدن همگرایی و انسجام و درنهایت اساس انسانیت است؛ زیرا انسان پیش از آن‌که به غذا توجه داشته باشد، نیازمند امنیت روانی است. به یک معنا انسان ممکن است برای رهایی از گرسنگی و تشنگی به خطر تن دهد و امنیت جانی و مالی خویش را در معرض خطر قرار دهد،

ولی سلب امنیت روانی به حذف انسانیت می‌انجامد. دشمنان هر جامعه‌ای به سبب آگاهی از ارزش و اهمیت امنیت روانی جامعه می‌کوشند تا به تخریب آن دست یازند و با ایجاد بحران‌های گوناگون، بستر مناسبی برای فروپاشی جامعه فراهم آورند. (همان: ۱۱) با تأملی کوتاه در شرایط کنونی جامعه و در نظر گرفتن گسترش و تعمیق روزافزون ارتباطات انسانی در سطوح بین‌المللی و جهانی، احساس می‌شود که عوامل برهم زنده تعادل، آرامش و سلامت روان و علل پدیدآورنده بحران‌های روانی، افزایش و پیچیدگی خاصی یافته و متقابلاً احساس نیاز فردی و اجتماعی به سلامت و آرامش روانی افزایش روزافزونی پیدا کرده است. (کوثری، ۱۳۸۵: ۱۱۶) مقام معظم رهبری در باب امنیت می‌فرماید: «مقوله امنیت، یک مقوله بسیار مهم و استثنائی است. خداوند در قرآن کریم - «و امنهم من خوف» - یکی از بزرگ‌ترین نعمت‌های خود را نعمت امنیت به شمار می‌آورد و آن را به رخ آن مردمی که مخاطب این معنا بودند، می‌کشد. امنیت، یک زمینه برای همه موفقیت‌ها و پیشرفت‌هاست. علاوه بر اینکه اگر امنیت در جامعه نباشد و آحاد مردم دغدغه ناامنی داشته باشند، یکی از برترین حقوق انسان‌ها پایمال شده است. امنیت در جامعه مال همه است. تنها کسی باید احساس ناامنی بکند که در صدد است امنیت مردم را متزلزل کند و بر آن آسیب وارد کند. فقط او باید احساس ناامنی کند از ناحیه شما؛ و الا همه آحاد ملت با هر مذهبی، با هر دینی، با هر گرایش سیاسی‌ای، با هر سلیقه‌ای فرق نمی‌کند؛ همه یکسان‌اند.» (۱۳۸۶/۸/۱۶) با توجه به اهمیت و حساسیت ویژه موضوع امنیت روانی در عصر کنونی و نگاه‌های متفاوت به این موضوع، توسط دانشمندان و نیز کافی نبودن مطالعات و تحقیقات صورت گرفته در این زمینه توسط متفکران اسلامی، شناخت این موضوع از منظر و نگاه اندیشمندان اسلامی و رهبران دینی امری ضروری است. از این‌رو، با توجه به نگاه ویژه و جامع مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به این موضوع از ابتدای تصدی رهبری تاکنون، ضرورت انجام پژوهشی در بیانات ایشان به‌منظور یافتن راهبردهای ویژه در این حوزه امری اجتناب‌ناپذیر است. به همین علت، این تحقیق کوشیده است، خط‌مشی‌ها و راهبردهای خاص مقام معظم رهبری در این حوزه را از بیانات ایشان استخراج و به تبیین و بررسی و تحلیل آن‌ها بپردازد. همچنین یکی از اهداف این مقاله تولید ادبیات بومی در حوزه امنیت روانی و خارج گردیدن از سیطره ادبیات غربی در این حوزه است، از این‌رو، دیدگاه‌ها و اندیشه‌های مقام معظم رهبری به‌عنوان ملاک انتخاب‌شده تا مجموع بیانات معظم له در این راستا، مسیر تبیین نظریه جامع سیاسی اسلام را هموار سازد.

اهداف تحقیق

- بررسی راه‌های ایجاد امنیت روانی و موانع آن در آراء مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)
- تبیین مقوله‌های امنیت روانی در اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

سؤال اصلی

راه‌های ایجاد امنیت روانی و موانع آن در آراء مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) کدام است؟

فرضیه

«انس با معارف قرآن، پرداختن به سبک زندگی اسلامی، عنصر ایمان، نبود التهاب در جامعه و وحدت کلمه و ایجاد فضای معنوی» برخی از مهم‌ترین راه‌های ایجاد امنیت روانی و «دوری از قرآن، نداشتن پیشرفت در بخش نرم‌افزاری تمدن اسلامی، کمبود عنصر ایمان در زندگی، التهاب آفرینی در فضای جامعه و غفلت از آرمان‌های معنوی» از مهم‌ترین موانع ایجاد امنیت روانی است.

پیشینه تحقیق

موضوع امنیت از آغاز زندگی بشر مورد توجه انسان‌ها بوده تا جایی که بشر به اشکال مختلف، سعی در کسب آن داشته است. بشر در آغازین روزهای حیاتش وقتی با «تعرض»، «آسیب» و «تهدید»‌های طبیعی روبه‌رو شد، به فکر «امنیت»، «آرامش» و «آسایش» افتاد تا «سکنی» و «امان» یابد. از آن هنگام که انسان برای بقا و تأمین معاش خود با وسایل ابتدایی و دست‌ساز به مقابله با عوامل طبیعی پرداخت تا اکنون که به دنبال عصر صنعتی شدن، سرعت و فناوری رویای برتری بر هم‌نوعان و جهان پیرامون خود را از طریق وسایل پیشرفته نظامی و اتمی در سر می‌پروراند، امنیت چه در بعد روانی آن و چه در بعد فیزیکی، همواره یکی از دغدغه‌های همیشگی او بوده است.

در میان کسانی که به اهمیت رویکرد مذهبی در مطالعات روان‌شناختی (بهداشت روانی) توجه کرده‌اند، می‌توان از «بنیامین راش» پدر روان‌شناسی آمریکا نام برد. در نگاه وی مذهب برای پرورش و سلامت روح آدمی، به اندازه هوا برای نفس کشیدن اهمیت دارد. (غباری بناب، ۱۳۸۲ و کوثری، ۱۳۸۵:۱۱۴) مکاتب روان‌درمانی، اهداف اصلی خود را زدودن نشانه‌های اضطراب و پدید آوردن احساس امنیت روانی قرار داده‌اند. رویکردهای گوناگون روان‌درمانی با استفاده از روش‌ها و راهبردهای متفاوت، سعی و تلاش لازم را برای پیشگیری از ابتلا به اضطراب می‌دانند. برخی از رویکردهای جدید روان‌درمانی به تأثیر دین و ایمان نیز در سلامت و بهداشت روان اشاره کرده‌اند. ایمان به خدا از نگاه این دسته از روان‌شناسان، سرچشمه‌ای بیکران برای آرامش روانی قلمداد شده است که انسان را در برابر هرگونه اضطراب و نگرانی بیمه کرده و در برابر هرگونه فشار درونی و بیرونی به انسان مصونیت می‌بخشد. (جیمز، ۱۳۵۶: ۱۷۸)

برابر بررسی‌های صورت گرفته، در زمینه امنیت روانی تحقیقات و پژوهش‌های زیادی صورت نگرفته و مقالات متعددی که در این موضوع نگاشته شده، اغلب به صورت جامع به این موضوع نپرداخته‌اند و بیشتر با موضوع بهداشت روانی به این مهم اشاره داشته‌اند که در زیر به نتایج برخی از این مقالات اشاره می‌شود.

در مقاله «امنیت روانی، اقتصادی و اجتماعی» سخن از نسبت جامعه دینی با امنیت روانی، اقتصادی و اجتماعی است. در این نوشتار برای امنیت اجتماعی دو ساحت بیرونی و درونی ترسیم می‌گردد

که در ساحت درونی، معنویت و امنیت روحی - روانی همچون پایه بنیادین امنیت اجتماعی شناخته شده است و در ساحت بیرونی مؤلفه و شاخصه‌هایی نظیر دستگاه قضایی مستقل، امید به آینده، قانون‌مندی رفتار و برابری و توازن در برخورداری‌ها را برای تأمین و تحقق امنیت اجتماعی و سازوکار عمل آن‌ها برشمرده و مورد ارزیابی قرار گرفته است. (همایون مصباح، ۱۳۸۴: ۸۸)

در مقاله «قرآن و بهداشت روان» نویسنده سعی نموده به بررسی راه‌کارهایی برای تأمین بهداشت روانی که قرآن ارائه داده است بپردازد. راه‌کارهای شناختی مانند ایمان به خدا و راه‌کارهای رفتاری نظیر ازدواج و روابط اجتماعی. (صادقیان، ۱۳۸۷: ۶۹)

در مقاله «نقش دین در بهداشت روان»، کوشش شده که راه‌حلی ارائه شود که تنها راه نجات، پناه بردن به دین و عمل به تعالیم دینی است. در این مقاله راه‌کارهای زندگی متدینانه ارائه و ۱۵ نمونه از عوامل آرام‌بخش دینی عنوان گردیده است. (طاهری، ۱۳۸۴، ۲۰) و مقاله «نقش دین و باورهای دینی در سلامت روانی فرد و جامعه» شیوه‌های عملی تأثیر دین و دین‌باوری بر سلامت روانی را که شامل: تقویت اعتقادات مذهبی و پایبندی به وظایف، دعوت بر اساس محبت، استفاده از استدلال عقلانی و منطقی، تخلیه هیجانات، کسب احساس هویت، صداقت در رفتار، انعطاف‌پذیری، داشتن هدف در زندگی، احساس امنیت و آرامش خاطر پرداخته شده است. (عباسی اول، ۱۳۸۹: ۱۲-۱۱)

۱. چارچوب نظری

۱.۱. مفهوم امنیت

«امنیت» در لغت مقابل ترس و اضطراب و مترادف با آرامش قلب است. دانشمندان علوم سیاسی از زوایای دیگری به امنیت نگاه می‌کنند. «لورنس مارتین» امنیت را تضمین رفاه مادی می‌داند. «جان مورس» آن را رهایی از تهدیدات زیان‌بخش تعریف می‌کند. «والتر ریتمن» از نظریه پردازان مسائل سیاسی اجتماعی معتقد است: هر ملتی تا جایی دارای امنیت است که در صورت متوسل نشدن به جنگ مجبور به رها کردن ارزش‌های خود نباشد و چنانچه در معرض چالش قرار بگیرد، بتواند با پیروزی آن‌ها را حفظ کند. صاحب‌نظر دیگر علوم سیاسی «آرنولد ولفرز» معتقد است که امنیت در معنای عینی آن یعنی نبود تهدید نسبت به ارزش‌های کسب‌شده و در معنای ذهنی آن یعنی نبود هراس از این‌که ارزش‌های یادشده مورد حمله قرار گیرد. (گلزاری، ۱۳۸۲: ۳۱) امنیت، از حیث لغوی برابر نهاد «الامن» و «الامان» است. در زبان فارسی به «ایمن شدن»، «در امان بودن» و «بی‌بیمی» تعریف شده و به همین سیاق موضوع کار دستگاه‌های نظامی و انتظامی دانسته شده که از آن‌ها به «امنیه» تعبیر می‌شود. (معین، ۱۳۷۵: ۳۵-۳۵۵) «امنیت» مصدر جعلی و صناعی است که از ریشه «امن» ساخته شده است. لغت‌شناسان بزرگ «امن» را به معنای ضد خوف می‌گیرند. (فراهیدی، ۱۴۱۰ ق، ج ۳۸۸/۸) و (طوسی، بی‌تا ج ۴۹/۸) امنیت در لغت به معنای بیم و هراس

نداشتن و برخوردار بودن از اطمینان خاطر است. اصل «امن»، طمأنینه و آرامش نفس و از میان رفتن ترس و خوف است، امن‌وامانت و امان در اصل مصدر است و به حالتی اطلاق می‌شود که انسان در آرامش باشد. (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲ ق: ۹۰) اصطلاح «امنه» همانند اصطلاح «امنیت»، بر طمأنینه و آرامش که متضاد ترس و دلهره است، دلالت دارد با این تفاوت که «امنیت» جز با از بین رفتن اسباب ترس محقق نمی‌گردد در حال که «امنه» آرامشی است که با وجود سبب ترس، محقق می‌شود. (عصاره، ۱۳۸۸، ۱۰) از نظر مرحوم علامه طباطبایی (ره): ظاهراً معنای «سلام» و «امن» نزدیک به هم است و تنها فرقی که این است که «سلام» عبارت از امنیتی است که به ذاته موردنظر باشد، ولی «امن» عبارت از سلامتی است با ملاحظه نسبت آن به چیزی که آدمی از آن سالم مانده است مورد توجه قرار می‌گیرد. مثلاً در مورد سلام گفته می‌شود او سلامت است و در مورد امنیت گفته می‌شود که از فلان حادثه و فلان ناراحتی در امان است. (طباطبایی، ۱۳۶۳، ج ۱۰، ۶۲) القای سلام در واقع ایمن ساختن کسی است که به او سلام شده؛ ایمن از تعدی بر او و «ایمنی» از لگدکوب شدن حرمت انسانی که به او بخشیده شده است. اولین چیزی که یک اجتماع تعاونی بین افراد خود لازم دارد این است که هر فرد در جان و مال و عرض خود و هر چه برگشت به این سه مطلب داشته باشد از دست دیگران در «امان» باشد. (طباطبایی، ۱۳۶۳، ج ۵، ۵۲)

۱. ۲. امنیت از منظر مقام معظم رهبری

مقام معظم رهبری، به موضوع امنیت یک نگاه جامع و ویژه دارند به طوری که در سال‌های متممادی در بیاناتشان، زوایای این مسئله اساسی را مورد بررسی قرار داده‌اند که در ذیل به برخی از مهم‌ترین بخش‌های آن اشاره می‌شود.

«اگر ما بخواهیم ضروریات زندگی بشر را در فصول عمده خلاصه کنیم و مثلاً به دو، سه و حداکثر به چهار فصل برسیم، یک فصل از این چند فصل، فصل «امنیت» است. بدون امنیت، نه خوراک لذتی می‌بخشد، نه خانواده‌اُنسی ایجاد می‌کند و نه شغل و درآمد فایده‌ای می‌دهد. امنیت که نبود، هیچ چیز نیست. امنیت، مثل هوا برای انسان، به طور مستمر لازم است. اگر جامعه امنیت نداشته باشد، حالت اختناق پیدا می‌کند؛ مثل مجموعه‌ای که هوا در اختیار نداشته باشد. این، اهمیت امنیت است. امنیت هم متعلق به همه است. امنیت تهران، واجب‌تر از امنیت مردم مرزنشین جنوب و شرق و غرب کشور نیست. امنیت افراد مرفه که از سرمایه و امکاناتی برخوردارند، واجب‌تر از امنیت آن کارگری که چشمش به مزد روزانه است، نیست. لذا امنیت، متعلق به همه است.» (۱۳۷۶/۴/۲۵)

«یک وقت در میان یک ملتی تلاطم هست، آرامش وجود ندارد؛ همه نسبت به هم بدبین، همه نسبت به یکدیگر ستیزه‌گر؛ دستگاه‌های حاکم در مقابل مردم، مردم در مقابل دستگاه‌های حاکم؛ یک چنین کشوری که دارای امنیت نباشد، نمی‌تواند نه در علم، نه در اقتصاد، نه در صنعت، نه در عزت ملی، خودش را به پیش و به جلو بکشد؛ اما وقتی استقرار و امنیت و آرامش

در یک کشور بود، ملت فرصت پیدا می‌کند که آمادگی‌های خود را، استعداد‌های خود را بروز دهد؛ همچنان که شما می‌بینید علی‌رغم تهدیدهای دشمنان، تحریم‌های دشمنان، خباثت‌های دشمنان، ملت ایران و جوانان عزیز ما توانسته‌اند در میدان‌های گوناگون، خود را نشان دهند؛ عظمت خود را، استعداد خود را، آمادگی خود را در زمینه‌های مختلف به رخ دنیا بکشند؛ این به برکت ثبات است.» (۱۳۹۱/۷/۲۴) «امنیت، یکی از اساسی‌ترین و اصلی‌ترین نیازهای یک ملت و یک کشور است. مهم‌ترین مشکل برای یک کشور وقتی به وجود می‌آید که در محیط کار، در محیط زندگی، در محیط تحصیل و در فضای عمومی جامعه، مردم احساس امنیت نکنند. اینجاست که مغزهای فعال، دست‌های توانا و سرانگشتان ماهر، هیچ‌یک نخواهند توانست مسئولیت مهمی را که هر کدام بر دوش دارند، به انجام برسانند. در فضای امنیت است که هم تلاش علمی، هم تلاش اقتصادی، هم روحیه و نشاط و هم همه فعالیت‌های یک کشور می‌تواند به درستی برنامه‌ریزی شود و با دقت دنبال گردد و به نتایج خود برسد. امنیت، یک مقوله اساسی است. امنیت اجتماعی، امنیت فردی، امنیت در همه محیط‌های زندگی، امنیت فکری و معنوی و روانی، همه این‌ها جزو انتظارات مردم است.» (۱۳۷۹/۷/۱۸) «در هر جامعه‌ای، زمینه لازم برای پیشرفت‌های مادی و معنوی، امنیت است. البته افراد برجسته‌ای هستند که در فضاهای ناامن هم کارهای بزرگی انجام می‌دهند؛ در زیر فشار اختناق نظام‌های ظالم و ستمگر - همان‌گونه که قبل از انقلاب در این کشور بود - کسانی بودند که در همان ناامنی هم کارهای بزرگی می‌کردند؛ لیکن شرط حرکت عظیم اجتماعی برای یک ملت، در درجه اول امنیت است. اگر بخواهیم درست تشخیص دهیم که برای پیشرفت یک کشور، امنیت چقدر اهمیت دارد، از برخورد دشمن با مقوله امنیت، می‌شود این را فهمید. وقتی انقلاب پیروز شد، اولین کاری که دشمنان برای سنگ‌اندازی در این راه انجام دادند، ایجاد ناامنی بود؛ یعنی مرزهای ما را ناامن کردند. ببینید؛ این نکته خیلی اساسی و مهمی بود. همان دشمنانی که انقلاب علیه آن‌ها بود؛ همان قدرت‌هایی که تا آنجا که توانسته بودند، سعی کرده بودند نگذارند این انقلاب پیروز شود، بعد از آن که انقلاب پیروز شد، برای مقابله با آن، از حربه ایجاد ناامنی علیه این ملت و این انقلاب استفاده می‌کردند. دشمنان قبلاً فکر می‌کردند که با ایجاد ناامنی خواهند توانست انقلاب را به‌زانو در آورند؛ اما دیدند که نشد. لذا جنگ را تحمیل کردند. ناامنی‌ای که از یک جنگ تمام‌عیار برای کشور به وجود می‌آید، خسارت‌بارترین و سخت‌ترین و سنگین‌ترین ناامنی‌هاست!» (۱۳۷۸/۶/۱۰) «هر هدفی را که این ملت بخواهد به آن برسد، در سایه آرامش و امنیت خواهد رسید. وقتی امنیت بود، تحصیل هم هست؛ علم هم هست؛ پیشرفت هم هست؛ صنعت هم هست؛ ثروت هم هست؛ آسایش گوناگون هم هست؛ عبادت هم هست؛ دنیا و آخرت در سایه امنیت وجود دارد. وقتی ناامنی ایجاد شد، همه این‌ها مخدوش می‌شود. به هم زدن امنیت یک ملت بزرگ‌ترین گناهی است که ممکن است کسی مرتکب بشود.» (۱۳۸۸/۴/۲۹)

۳.۱. مفهوم امنیت روانی

یکی از مفاهیم مهم در سلامت روان و بهداشت روان انسان‌ها «امنیت روانی» است. بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد تاکنون تعریف جامعی از امنیت روانی مطرح نگردیده است؛ بنابراین با توجه به اینکه موضوع امنیت روانی و بهداشت و سلامت روانی در برخی از حوزه‌ها در یک راستا هستند؛ پس می‌توان برای درک بهتر مفهوم امنیت روانی از تعریف و مفهوم سلامت و بهداشت روانی نیز بهره گرفت. دانشمندان می‌گویند: «بهداشت روانی یعنی استعداد روان برای هماهنگی، خوشایند و مؤثر کار کردن، برای موقعیت‌های دشوار انعطاف‌پذیر بودن و برای بازیابی تعادل خود توانایی داشتن». (گنجی، ۱۰: ۱۳۷۸) و در گستره وسیع‌تر عبارت است از: «آگاهی به عوامل معنوی و مادی و انگیزه‌هایی که سلامت فکر و وضع مثبت و اعتدال رفتار و کردار را سبب می‌شود که بدان وسیله‌ساز و کار بالارزشی در مورد تحرک و پیشرفت معنوی و مادی انسان در همه زمینه‌ها فراهم آید.» (صانعی، ۲۲: ۱۳۸۲) و سرانجام «هدف از آن، این است که شرایطی فراهم آید تا عوامل مخربی که روان بشر را می‌آزارد و راحتی درونی را از او سلب می‌کند از بین ببرد به گونه‌ای که آسایش و رفاه او تأمین شود و تشویش خاطر نداشته باشد.» (صانعی، ۲۲: ۱۳۸۲)

با توجه به تعریف یادشده می‌توان گفت که سلامت و بهداشت روانی یکی از بخش‌ها و زیرمجموعه‌های امنیت روانی است. به عبارتی در امنیت روانی افزون بر بهداشت و پیشگیری (بازدارندگی)، موضوعات آمادگی و توان معنوی، مهار و واپایش (کنترل)، مقابله و پایداری با توطئه و تهاجم دشمن نیز مطرح است.

۴.۱. بخش‌های امنیت روانی

امنیت به دو بخش امنیت درونی و بیرونی دسته‌بندی می‌شود. امنیت درونی یا امنیت روانی، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های زندگی سالم هر فرد را تشکیل می‌دهد. با رشد صنعت و فناوری و پیچیده شدن جوامع، روابط اجتماعی نیز دستخوش تغییرات شده و پیچیدگی‌های خاصی در آن پدید آمده است. همچنین متغیرهای تأثیرگذار بر امنیت روانی، نظیر شغل، طبقه اجتماعی، امید به زندگی، سیاست، عشق، اعتبار اجتماعی و بسیاری از موارد دیگری که می‌توانند امنیت روانی افراد را تضمین یا مختل نمایند، ساحت‌ها و حوزه‌های گسترده‌ای را به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به اینکه امنیت اجتماعی لازم و ملزوم امنیت روانی یک جامعه است، نیاز جامعه سالم و انسانی به امنیت روانی برای رشد و تحول در ابعاد گوناگون زندگی، بیشتر از نیاز به آسایش و رفاه است؛ زیرا در سایه امنیت آرامش روانی است که هر هدف ابتدایی، متوسط و غایی دسترس‌پذیر و تحقق‌یافتنی است، از این رو، تأمین امنیت در همه ابعاد آن، به‌ویژه امنیت روانی و آرامش جمعی، مهم‌ترین وظیفه و مسئولیت دولت‌ها و خواسته ملت‌ها و جوامع به شمار می‌رود. (گروسی و دیگران،

(۱۳۸۵:۲۳)

۵.۱. چگونگی ایجاد امنیت روانی

خلاقیت و استعداد‌های انسان در پرتو امنیت شکوفا می‌شود و دستیابی به کمالات انسانی برای او میسر می‌گردد. برای مسئله امنیت و این که چه بکنیم تا انسان یا انسان‌ها دارای امنیت روانی باشند؛ باید در نظر بگیریم که عوامل مهم امنیت بر دودسته‌اند: «عوامل فردی» و «عوامل اجتماعی و حکومتی». در زمینه عوامل فردی باید توجه داشت که اگر انسان مقهور تکانه‌های نفسانی خود باشد؛ اگر خشم، شهوت، حرص، طمع، بخل و... بر او حکومت کند، هرگز به امنیت و آرامش دست نمی‌یابد. در زمینه عوامل اجتماعی - حکومتی هم باید گفت که: یک دولت باثبات و مشروع و مقتدر بهترین منبع ایجاد امنیت است، ولی اگر خود دولت دچار مشکلاتی باشد؛ امنیت افرادش را دچار مخاطره می‌سازد. تهدیدات دولت یا ناشی از اجرای قوانین داخلی یا ناشی از اقدامات سیاسی - اداری مستقیم، علیه بعضی از افراد و گروه‌هاست و یا ناشی از روابط خارجی دولت است. در هر صورت حکومت باید به جای اعمال قدرت و اختناق و دیکتاتوری، عامل اقتدار باشد و با تکیه بر مردم و مشروعیت و مقبولیت خودش نه تنها ناامنی برای افراد ایجاد نکند؛ بلکه موجد امنیت فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی باشد. (گلزاری، ۱۳۸۲: ۳۱) جامعه همانند انسان، نیازمند امنیت کامل و جامع است. همان گونه که انسان در یک امنیت جامع انسانی می‌تواند احساس کند که از امنیت روانی برخوردار است، هر جامعه‌ای نیز در صورتی احساس امنیت روانی می‌کند که همه انواع امنیت را احساس کند و تهدیدی متوجه هیچ‌یک از امنیت‌های آن نباشد. به سخن دیگر، امنیت روانی هر جامعه‌ای به تحقق امنیت همه‌جانبه و جامع و کامل بستگی دارد و هر تهدید و یا احساس تهدید و خطری می‌تواند امنیت روانی جامعه را مختل و یا با بحران مواجه کند. (مولا زاده، ۱۳۸۲: ۱۲)

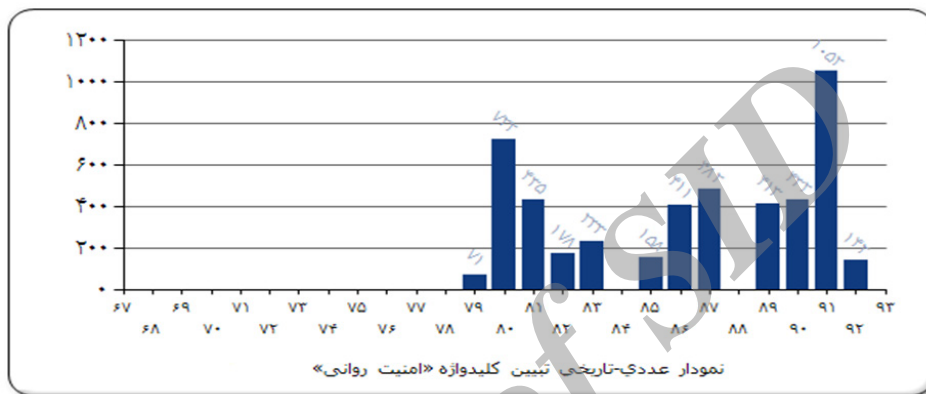
۲. روش‌شناسی تحقیق

بررسی زبان - ابزار ارتباطات میان فردی یا میان گروهی انسان‌ها - از طرق گوناگون انجام می‌پذیرد که یکی از شایع‌ترین آن‌ها روش تحلیل محتواست. «منظور از این روش آن است که بتوان بر اساس آن خصوصیات زبانی یک متن گفته یا نوشته شده را به‌طور واقع‌بینانه یا عینی و به‌طور نظام‌مند شناخت و از آن‌ها نیز استنتاج‌هایی درباره مسائل غیرزبانی؛ یعنی درباره خصوصیات فردی و اجتماعی گوینده یا نویسنده و نظرات و گرایش‌های وی نمود.» (رفیع پور، ۱۳۸۴: ۱۰۹) تحلیل محتوا، روشی برای مطالعه و تحلیل ارتباطات به شیوه‌ای نظام‌مند، عینی و کمی با هدف اندازه‌گیری متغیرهاست. (راجردی و آردومینیک، ۱۳۸۴: ۲۱۷) تحلیل محتوا، فنی پژوهشی است برای استنباط تکرارپذیر و معتبر از داده‌ها در مورد متن آن‌ها، هدف تحلیل مانند همه فن‌های پژوهشی فراهم آوردن شناخت، بینشی نو، تصویر واقعیت و راهنمای عمل است. (کرپیندورف، ۱۳۷۸: ۲۵)

۱. کلیات روش تحقیق

۲. جامعه آماری

سخنان مقام معظم رهبری در مجامع مختلف از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۹۲، بر این اساس سخنرانی‌های منتشرشده ایشان، که در وبگاه دفتر تنظیم و نشر آثار مقام معظم رهبری موجود است تحلیل گردید.

۳. واحد تحلیل

به‌طور کلی واحد محتوا می‌تواند کلمه، بند، جمله، تصویر، مقاله، برنامه تلویزیونی و... باشد. از آنجاکه این پژوهش، کل جامعه آماری را بررسی می‌کند، دارای واحدهای نمونه‌گیری نیست و تمام سخنرانی‌های رهبری با حذف حواشی واحد ثبت است. همچنین، از آنجاکه این پژوهش در دو سطح جمله و بند تحلیل محتوا می‌شود، در سطح اول، جملات دارای مضمون مرتبط با موضوع و در سطح دوم، نیز بندهای دارای مضمون مرتبط با موضوع، واحد تحلیل هستند. ضمناً این پژوهش برای دستیابی به روایی هر چه بیشتر همزمان از دو واحد تحلیل بهره برده است؛ یعنی هم جمله و هم بند به‌عنوان تحلیل انتخاب‌شده و بررسی شده‌اند.

۴. مراحل پژوهش

۵. تعیین جهت‌گیری‌ها و نقاط تأکید

یکی از راه‌های به حداقل رساندن برداشت‌های شخصی در نتایج پژوهش به دست آوردن «جهت‌گیری» «نقاط تأکید» متن موردبررسی است. (افتخاری و نه‌ازی، ۱۳۹۰: ۲۸) قبل از ورود به تحلیل کلی متن، لازم است محورهای مهم به‌دست‌آمده از اصل متن و گرایش‌های هر محور به دست آیند. در این پژوهش نیز ابتدا تمام سخنرانی‌های مقام معظم رهبری، که واحد ثبت تحقیق را تشکیل می‌دهند، با رویکرد به دست آوردن جهت‌گیری کلی و نقاط تأکید متون واکاوی شده و نتایج آن در جدول زیر منعکس شده است.

جهت‌گیری‌های کلی و نقاط تأکید بیانات آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای در امنیت روانی

نقاط تأکید (شاخص‌ها)	جهت‌گیری‌ها
تنظیم روابط و مناسبات اداری بر اساس امنیت روانی	ابلاغ سیاست‌های کلی نظام اداری
زندگی در آرامش و امنیت روانی	حقوق اساسی مردم
حاکمیت قرآن	باز شدن راه سلامت و امنیت روانی
بازپرداختن به سبک زندگی	داشتن زندگی راحت و برخوردار از امنیت روانی و اخلاقی
شریعت اسلامی	برخورداری از امنیت روانی و عدالت و پیشرفت و شکوفایی
علم و دین توأمان	رسیدن به امنیت حقیقی و معنوی
ایمان به خدای متعال	آسایش معنوی و روانی انسان
نبود التهاب فضای روانی جامعه	احساس امنیت سیاسی و روانی مردم
آمادگی نیروهای مسلح	چشاندن طعم امنیت و آسایش روانی جامعه
کمک به ایجاد فضای معنوی و روح لطیف دینی	دسترسی انسان‌ها به رفاه و علم و زندگی سعادتمندانه و برخوردار از امنیت و آرامش
کار خیر و عمل نیک	امنیت روانی انسان، در مقابل حوادث دنیا و در برابر مرگ
ایجاد نکردن ناامیدی و یأس در جامعه	نفی دشمن‌سازی‌های موهوم، توسعه تفاهم اجتماعی و ایجاد امنیت روانی در جامعه
مظلوم‌نمایی با استفاده از رسانه‌های تبلیغاتی دنیا	سوءاستفاده دشمن از امنیت روانی

۳. تحلیل نتایج امنیت روانی در آراء مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

بر اساس مطالب پیش‌گفته، جهت‌گیری‌ها و تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش‌های متن، مرتبط با موضوع امنیت روانی در بیانات ایشان از سال ۱۳۶۸ تاکنون در تحلیل زیر مطرح می‌گردد.

تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن	گرایش و جهت گیری متن	برداشت از اصل متن	ردیف
امنیت روانی به عنوان حقوق اساسی	زندگی در آرامش و امنیت روانی زندگی برخوردار از امنیت روانی	یکی از حقوق اساسی مهم مردم این است که در آرامش روانی و در امنیت روانی زندگی کنند؛ در کشور امنیت اخلاقی برقرار باشد. اگر یک فردی متهم به فساد است، نمی شود به خاطر او انسان دیگران را متهم کند؛ (۱۳۹۱/۱۱/۲۸)	۱
ابلاغ سیاستهای کلی نظام اداری	چگونگی تنظیم مناسبات اداری	تنظیم روابط و مناسبات اداری بر اساس امنیت روانی، اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی، فرهنگی و نیز رفاه نسبی آحاد جامعه. (۱۳۸۹/۱/۳۱)	۲
زن و امنیت روانی احساس امنیت روانی	اثرات امنیت روانی زن در خانه	اگر زن داخل خانواده امنیت روانی داشته باشد، امنیت اخلاقی داشته باشد، آسایش داشته باشد، سکن داشته باشد، حقیقتاً شوهر برای او لباس محسوب شود- همچنان که او لباس شوهر است- و همچنان که قرآن خواسته، مودت و رحمت بین این ها باشد و اگر «و لهنّ مثل الذی علیهن» در خانواده رعایت شود- این چیزهایی که اصول کلی و اساسی است- آن گاه مشکلات بیرون خانواده برای زن قابل تحمل خواهد شد؛ اصلاً بر این ها فائق می آید. اگر زن در آسایشگاه خود، در سنگر اصلی خود، بتواند مشکلات خودش را کاهش بدهد، بلاشک در عرصه اجتماع هم خواهد توانست. (۱۳۹۰/۱۰/۱۴)	۳

<p>تأمین امنیت روانی جامعه</p>	<p>وظایف دستگاه‌های دولتی در برابر امنیت روانی</p>	<p>از قوه قضائیه، وزارت کشور، ستاد کل نیروهای مسلح، صداوسیما و نیز از مجلس شورای اسلامی انتظار می‌رود هر کدام به نوبه خود در برطرف کردن نیازها و مشکلات مادی و معنوی نیروی انتظامی و تأمین امنیت روانی برای مسئولان و کارکنان آن، سهم لازم را بر عهده بگیرند و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی را در ادای وظیفه مهم استقرار امنیت که بر عهده آن گذاشته شده است، یاری دهند. (۱۳۷۹/۴/۷)</p>	<p>۴</p>
<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی</p> <p>راه‌های سلامت و آرامش</p>	<p>انس با معارف قرآن</p>	<p>اگر در جوامع بشری قرآن حاکم باشد، هم سعادت دنیا هست، هم علو معنوی هست. راه سلامت راه، راه امنیت راه، راه امنیت روانی را قرآن به روی ما باز می‌کند؛ راه عزت را قرآن به روی ما باز می‌کند؛ راه زندگی درست را و سبک زندگی سعادت‌آمیز را قرآن به روی ما باز می‌کند. ما از قرآن دوریم. اگر با قرآن آشنا شویم، با معارف قرآن انس پیدا کنیم و فاصله خودمان را با آن چیزی که قرآن برای ما خواسته است، بسنجیم، حرکت ما سریع‌تر خواهد بود؛ راه ما روشن‌تر خواهد بود؛ هدف این است. (۱۳۹۲/۳/۱۸) به گفته قرآن: «قد جاءکم من اللّٰه نور و کتاب مبین. ینزل به اللّٰه من اتبع رضوانه سبیل السّلام»؛ راه‌های سلامت راه، راه‌های آرامش راه، راه‌های امنیت روانی را قرآن به انسان تعلیم می‌دهد؛ این راهی است که بشر را به آرامش روانی می‌رساند؛ یعنی همان چیزی که امروز دنیا در فقدان آن، در حال التهاب است. (۱۳۸۹/۱/۱)</p>	<p>۵</p>

<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی</p>	<p>پرداختن به سبک زندگی اسلامی</p>	<p>یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی عبارت است از سبک زندگی کردن، رفتار اجتماعی، شیوه زیستن - این‌ها عبارته‌ی اخراجی یکدیگر است - این یک بُعد مهم است؛ ما اگر از منظر معنویت نگاه کنیم - که هدف انسان، رستگاری و فلاح و نجات است - باید به سبک زندگی اهمیت دهیم؛ اگر به معنویت و رستگاری معنوی اعتقادی هم نداشته باشیم، برای زندگی راحت، زندگی برخوردار از امنیت روانی و اخلاقی، باز پرداختن به سبک زندگی مهم است. بنابراین مسئله، مسئله اساسی و مهمی است. هدف ملت ایران و هدف انقلاب اسلامی، ایجاد یک تمدن نوین اسلامی است؛ این تمدن نوین دو بخش دارد: یک بخش، بخش ابزاری است؛ یک بخش دیگر، بخش متنی و اصلی و اساسی است. به هر دو بخش باید رسید. بخش ابزاری عبارت است از علم، اختراع، صنعت، سیاست، اقتصاد، اقتدار سیاسی و نظامی...؛ این‌ها همه بخش ابزاری تمدن است؛ وسیله است. در بخش ابزاری، علی‌رغم فشارها و تهدیدها و تحریم‌ها، پیشرفت کشور خوب بوده است؛ اما بخش حقیقی، آن چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل می‌دهد؛ که همان سبک زندگی است این، بخش حقیقی و اصلی تمدن است؛ مثل مسئله خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی، تفریحات، رفتار ما در محل کار، رفتار ما در دانشگاه، رفتار ما با دشمن، رفتار ما با بیگانه و... این‌ها آن بخش‌های اصلی تمدن است، که متن زندگی انسان است. تمدن نوین اسلامی در بخش اصلی، از این چیزها تشکیل می‌شود؛ این‌ها متن زندگی است؛ این همان چیزی است که در اصطلاح اسلامی به آن می‌گویند: عقل معاش. خوب، می‌شود این بخش را به‌منزله بخش نرم‌افزاری تمدن به حساب آورد؛ و آن بخش اول را، بخش‌های سخت‌افزاری به حساب آورد. اگر ما در این بخشی که متن زندگی است، پیشرفت نکنیم، همه پیشرفت‌هایی که در بخش اول کردیم، نمی‌تواند ما را رستگار کند؛ نمی‌تواند به ما امنیت و آرامش روانی ببخشد؛ همچنان که می‌بینید در دنیای غرب نتوانسته. در آنجا افسردگی هست، ناامیدی هست، از درون به هم ریختن هست، نبود امنیت انسان‌ها در اجتماع و در خانواده هست، بی‌هدفی و پوچی هست؛ باینکه ثروت هست، بمب اتم هست، پیشرفت‌های گوناگون علمی هست، قدرت نظامی هم هست. اصل قضیه این است که ما بتوانیم متن زندگی را، این بخش اصلی تمدن را اصلاح کنیم. (۱۳۹۱/۷/۲۳)</p>
<p>زندگی برخوردار از امنیت روانی</p>	<p>پیشرفت در بخش نرم‌افزاری تمدن اسلامی</p>	<p>۶</p>

<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی زندگی برخوردار از امنیت روانی</p>	<p>پایبندی به شریعت اسلامی</p>	<p>اصول انقلاب‌های کنونی منطقه، مصر و دیگر کشورها، در درجه اول این‌ها است: «برافراشتن پرچم اسلام که عقیده عمیق و دل‌بستگی دیرین مردم است و برخورداری از امنیت روانی و عدالت و پیشرفت و شکوفایی‌ای که جز در سایه شریعت اسلامی به دست نخواهد آمد.» (۱۳۹۰/۶/۲۶)</p>	<p>۷</p>
<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی حقیقی و معنوی</p>	<p>علم و دین توأمان جامعه و دانشگاه دینی معرفت عمیق دینی</p>	<p>اگر دانشگاه ما یک دانشگاه علمی محض باشد؛ اما تویش دین و اخلاق نباشد، همان بلائی بر سر جامعه ما و کشور ما و آینده ما خواهد آمد که بر سر جامعه دانشمند غرب آمد. غرب جامعه دانشمندی است، اما جامعه خوشبختی نیست. در آنجا امنیت اخلاقی نیست، امنیت روانی نیست. خلأهای عمده بشر این‌هاست. این‌ها خوشبختی نیست؛ ما این را نمی‌خواهیم. ما خوشبختی می‌خواهیم، ما امنیت حقیقی و معنوی می‌خواهیم. بدون علم نمی‌شود؛ با علم بدون دین هم نمی‌شود؛ دین لازم است. جامعه باید جامعه دینی باشد؛ در رأس آن هم دانشگاه است. دانشگاه باید دانشگاه متدین باشد. مفهوم «متدین» و «تدین» به معنای معرفت عمیق دینی، ایمان عمیق و باور ژرف به دین و معارف دینی است، که طبعاً عمل به دنبالش می‌آید؛ باید دنبال این باشیم. این وظیفه همه است. (۱۳۹۰/۶/۲)</p>	<p>۸</p>

<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی</p>	<p>ایمان، اساس کار در نظام اسلامی</p>	<p>ایمان به خدای متعال موجب می‌شود که بشر در زندگی مادی خود بتواند همه آن چیزهایی را که انسان به آن نیازمند است، به دست بیاورد. «و لو أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَّالْإِنْجِيلَ وَّ مَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمْ مِنْ رَّبِّهِمْ لَأَكْلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَّ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ»؛ اگر اقامه دین بشود، اگر تعالیم اسلامی در جامعه عمل بشود، انسان‌ها از لحاظ رفاه به آن حدی می‌رسند که هیچ نیازی برای آن‌ها باقی نماند که تأمین نشده باشد. از لحاظ آسایش معنوی و روانی انسان، احساس امنیت و آرامش، باز نقش ایمان برجسته است. پیشرفت مادی هست، پیشرفت فناوری و علمی هست، ثروت‌های کلان در دست جوامع هست؛ اما آسایش نیست؛ آرامش نیست. این به خاطر کمبود این عنصر اساسی در زندگی انسان است، که عبارت است از ایمان. اساس کار در نظام اسلامی ایمان است، که باید این ایمان را تأمین کرد؛ نه فقط در دل، بلکه در عمل، در برنامه‌ریزی‌ها و در همه اقدام‌ها. اگر امروز نظام جمهوری اسلامی در مقابل نظام‌های گوناگون عالم سخنی برای گفتن دارد، مطلبی برای تحدی در قبال نظام‌های مادی در نظام جمهوری اسلامی وجود دارد، به خاطر همین است که شاخص عمده، ایمان است. امروز بشر به خاطر بی‌ایمانی، دچار منجلاب‌های گوناگون زندگی است. بنابراین شاخص عمده، ایمان است. ایمان به خدا و راه خدا و راه انبیاء- که دنبال آن، عمل به این تعالیم است- فقط برای تعالی معنوی نیست؛ اگرچه عمده‌ترین ثمره آن، تعالی معنوی و تکامل انسانی و اخلاقی است؛ چون دنیا مزرعه آخرت است. از حرکت در زندگی دنیا است که انسان می‌تواند مدارج و معارج را طی کند و پیش برود. لذا زندگی مادی هم در گروی ایمان به خداست. پس ایمان به خدای متعال نه فقط سعادت معنوی را تأمین می‌کند؛ بلکه سعادت مادی را هم تأمین می‌کند. (۱۳۸۹/۱/۱)</p>
<p>احساس امنیت روانی</p>	<p>تأمین سعادت مادی و معنوی به وسیله ایمان</p>	<p>۹</p>

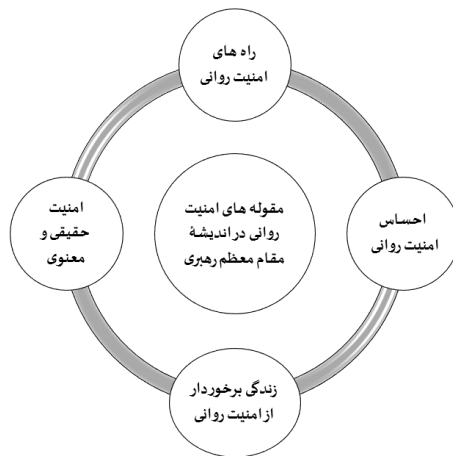
<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی احساس امنیت روانی</p>	<p>نبود التهاب در جامعه و وحدت کلمه</p>	<p>آنچه من، امروز برای کشورمان مثل گذشته از همه چیز لازم‌تر می‌دانم، وحدت کلمه آحاد ملت و وحدت کلمه نخبگان و مسئولان در مبانی اصولی است. یکی از چیزهایی که برای کشور ما حقیقتاً مهم است این است که مردم احساس امنیت سیاسی و روانی نکنند؛ فضای روانی جامعه دچار التهاب نباشد. سعی می‌کنند التهاب آفرینی کنند؛ این هست. این، جزو سیاست‌های مخالفان نظام جمهوری اسلامی است. (۱۳۸۵/۶/۳۰)</p>	<p>۱۰</p>
<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی احساس امنیت روانی</p>	<p>آمادگی نیروهای مسلح از همه جهات</p>	<p>خود را هم از لحاظ فکری، هم از لحاظ جسمانی و هم از لحاظ آموزش مجهز کنید و ارتباط خود را با خدای متعال تقویت کنید... خودتان را از همه جهت آماده کنید. بگذارید این ملت با احساس وجود جوانان باارزشی در نیروهای مسلح، طعم امنیت و آسایش روانی را همچنان بچشد و احساس کند که به اذن پروردگار، حصن حصینی ضامن امنیت اوست. دشمنان با مشاهده آمادگی نیروهای مسلح، نگاهشان به کشور و ملت، نگاه دیگری می‌شود. خیلی از طمع‌ها به خاطر گمانه ضعیف در ملت‌هاست. (۱۳۸۵/۹/۴)</p>	<p>۱۱</p>
<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی زندگی برخوردار از امنیت روانی</p>	<p>ایجاد فضای معنوی و روح لطیف دینی</p>	<p>... همه ملت‌ها طالب رفاه و علم و زندگی سعادت‌مندانه و برخوردار از امنیت و آرامش‌اند، که جز با کمک فضای معنوی و روح لطیف دینی به هیچ وجه برای انسان قابل دسترسی نیست؛ این‌ها همه در شمار آرمان‌های والای جمهوری اسلامی است. ما برای ملت خود اقتدار را نه برای تجاوزطلبی، رفاه را نه همراه با شکاف اجتماعی، پیشرفت علمی را نه با غفلت از آرمان‌های معنوی؛ بلکه رفاه را با عدالت، پیشرفت علمی را همراه با امنیت روانی و روحی و اقتدار را همراه با نگاه برادرانه به همه ملت‌های جهان طالبیم؛ این‌ها آرمان‌های جمهوری اسلامی است. (۱۳۸۳/۱۰/۲)</p>	<p>۱۲</p>

<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی</p> <p>احساس امنیت روانی</p>	<p>کار خیر و عمل نیک</p>	<p>در دعای صحیفه سجادیه آمده است: «و اجعل لنا من صالح الأعمال عملاً نستبطئ معه المصیر الیک». وقتی انسان کار نیک برجسته‌ای می‌کند - «نستبطئ معه المصیر الیک» - برای رسیدن به خدا احساس تأخیر می‌کند. می‌بیند دیر شد؛ دلش می‌خواهد زودتر به لقای الهی نائل شود؛ چون می‌داند این کار خیر و این عمل نیک در آنجا منتظر اوست. «ونحرص له علی وشک اللّٰحق بک»؛ دل‌مان می‌خواهد هرچه زودتر به آن برسیم. در چنین حالتی، انسان در مقابل حوادث دنیا و در برابر مرگ، امنیت روانی پیدا می‌کند. مرگ برای همه انسان‌ها هولناک است؛ اما وقتی انسان چنین حالتی پیدا کرد، در مقابل مرگ امنیت روانی پیدا می‌کند و دیگر از مرگ ترس و واهمه‌ای ندارد. می‌داند آن طرف، چنین دستاورد مهمی وجود دارد. اگر من و شما بتوانیم این نیت خیر را انجام دهیم، از عبادات شخصی و اعمال شخصی بسیار بالاتر است. (۱۳۸۲/۵/۱۵)</p>	<p>۱۳</p>
---	--------------------------	--	-----------

<p>راه‌های ایجاد امنیت روانی</p>	<p>نفی دشمن سازی‌های موهوم، توسعه تفاهم اجتماعی ایجاد نکردن ناامیدی در مردم</p>	<p>یکی دیگر از پیام‌هایی که حتماً باید منتقل شود، نفی دشمن سازی‌های موهوم، توسعه تفاهم اجتماعی و ایجاد امنیت روانی در جامعه است. یکی از عواملی که در ذهنیت کل جامعه، به قول روان‌شناسان «روان‌پریشی» به وجود می‌آورد، ناامیدی و یأس است. گاهی عوامل گوناگونی هم پیدا می‌شود که به‌طور طبیعی ایجاد یأس می‌نماید یا امید را ضعیف می‌کند. همین‌ها را تشویق نمودن و ناامیدی در مردم ایجاد کردن، خیلی خطاست. باید در مردم امید ایجاد شود. بنده گاهی اوقات به دوستان صداوسیما تذکر داده‌ام که گاهی یک مشکل کوچک - مثلاً مشکل یک منطقه - را در تلویزیون مطرح می‌کنند، های‌وهوی و جنجال به راه می‌اندازند که مثلاً جاده فلان‌جا خراب است یا پل هوایی‌اش کشیده نشده یا فلان چیز دیگر. خیلی خوب؛ این مشکل باید حل شود، اما معنایش این نیست که این را در تلویزیون بیاوریم؛ چون وقتی چنین چیزی را در تلویزیون آوردیم، به‌طور طبیعی در ذهن مخاطب تعمیم پیدا می‌کند؛ یعنی از نظر مخاطب مشکل این نیست که یک پل در فلان خیابان وجود ندارد، بلکه معنایش این است پلی که برای مردم لازم است، ساخته نمی‌شود. حرف‌های مایوس‌کننده و چیزهایی را که به‌راحتی در ذهن مردم شمول و عمومیت پیدا می‌کند، نباید در تلویزیون مطرح کرد. در گوشه‌ای مشکلی وجود دارد، مسئولان مستقیم و غیرمستقیم باید تلاش کنند؛ آن را برطرف نمایند؛ اما تعمیم دادن مشکل اصلاً درست نیست. حرکت و روند زندگی مردم را به سمت تاریکی و بن‌بست و یأس نشان دادن، خطاست. بایستی عکس این تحقق پیدا کند و پیام صحیح عکس این است. (۱۳۸۱/۱۱/۱۵)</p>	<p>۱۴</p>
----------------------------------	---	--	-----------

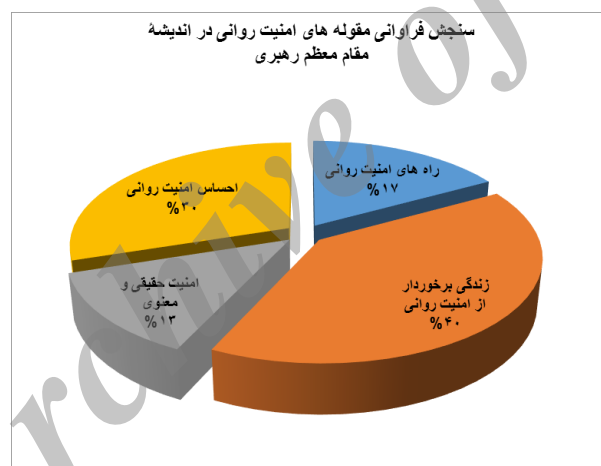
<p>سوءاستفاده دشمن از امنیت روانی</p>	<p>معنای دروغین امنیت روانی</p>	<p>امروز دنیا، دنیای رسانه‌ها و تبلیغ و تبیین است. امروز در مقابل شما امپراتوری خبری دشمنان دنیای اسلام قرار دارد که غالباً در کنترل صهیونیست‌هاست. امروز یک اتوبان یک‌طرفه خبر و تحلیل از طرف رسانه‌های خبری به سمت افکار عمومی دنیا- از جمله افکار عمومی کشورهای عربی و اسلامی و خود مسلمانان- جاری است. صهیونیست‌ها از آغاز شروع کار خود، به سمت رسانه‌های خبری و تبلیغی رفتند. یکی از سیاست‌های آن‌ها این بود که رسانه‌های تبلیغی دنیا را قبضه کنند. امروز این‌گونه است. آن‌ها از اول کار، یک شگرد تبلیغی را انتخاب کردند که بسیار مهم و تعیین‌کننده بود و تا امروز تأثیرگذار بوده است؛ آن شگرد تبلیغی عبارت است از مظلوم‌نمایی. برای مظلوم‌نمایی، داستان‌ها و افسانه‌های فراوانی جعل شد؛ خبرهایی ساخته شد و تلاش‌های بی‌وقفه‌ای انجام گرفت. امروز هم در نهایت سفاکی، باز همان تبلیغات ادامه دارد؛ یعنی باز هم مهم‌ترین کار صهیونیست‌ها در دنیای تبلیغات، مظلوم‌نمایی است. این‌ها مسئله نگرانی روانی یهودیان را مطرح کردند و گفتند چون یهودیان در طول قرن‌های متمادی زیر فشار بودند، از لحاظ روانی دچار نگرانی‌اند و به امنیت روانی احتیاج دارند. صهیونیست‌ها در مذاکرات با سران کشورهای غربی و بعدها در گفت‌وگوهای خود با کشورهای اسلامی و عربی، مسئله امنیت روانی را مطرح کردند و گفتند ما به امنیت روانی احتیاج داریم و باید امنیت روانی ما تأمین شود. این امنیت روانی یعنی چه؟ هیچ معنای مشخص و هیچ پایانی ندارد. هر اقدامی بخواهد انجام بگیرد، اگر به سودشان نباشد، به بهانه امنیت روانی، می‌توانند آن را خنثی کنند. (۱۳۸۰/۱۱/۱۱)</p>	<p>۱۵</p>
---	-------------------------------------	--	-----------

با توجه به جداول تحلیل محتوای یادشده می‌توان شمای کلی مقوله‌های امنیت روانی در اندیشه مقام معظم رهبری را در نمودار زیر نشان داد.

نمودار شماره ۱- مقوله‌های امنیت روانی

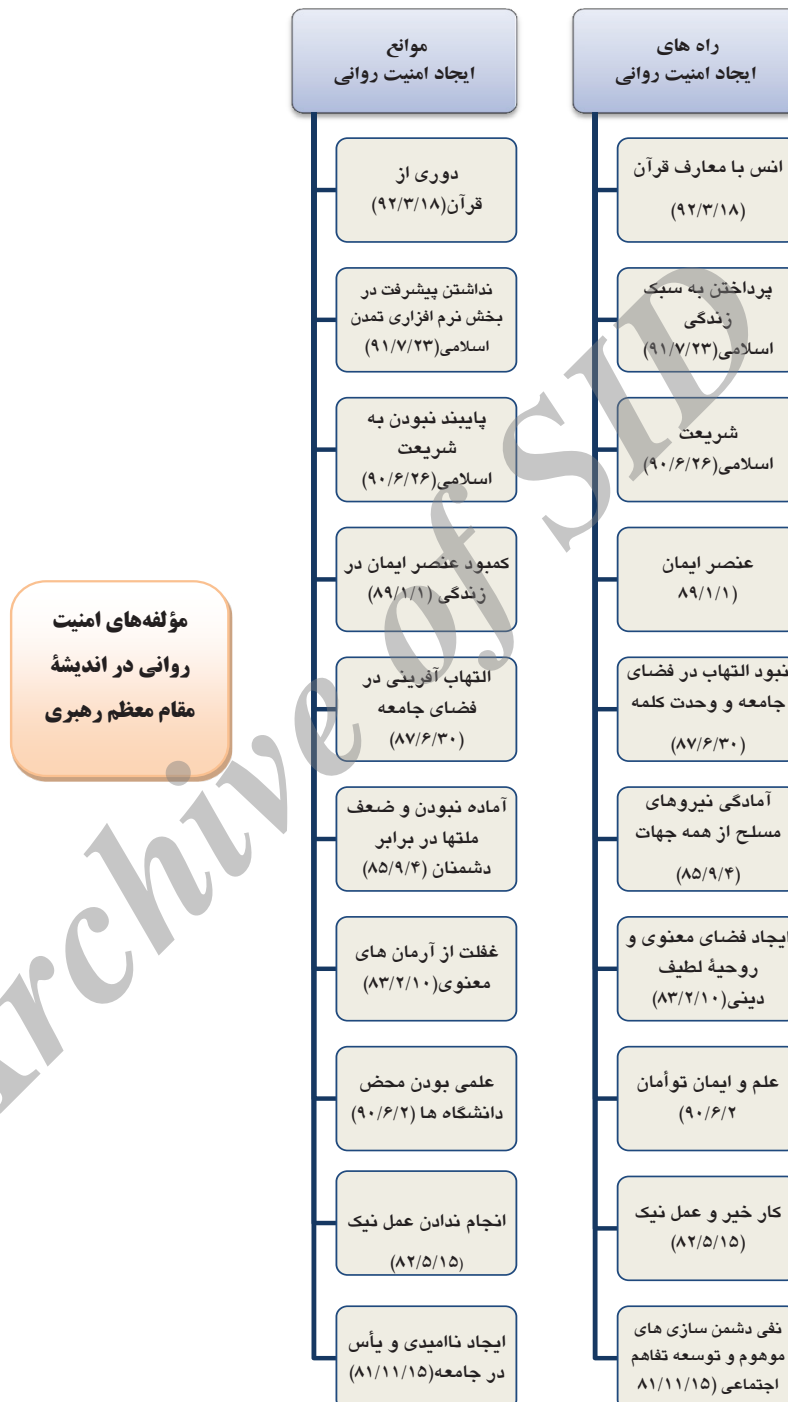
با توجه به نمودار پیشین، سنجش فراوانی مقوله‌های امنیت روانی در اندیشه مقام معظم رهبری در نمودار زیر، به این صورت خواهد بود:

نمودار شماره ۲- سنجش فراوانی مقوله‌های امنیت روانی

همان‌طور که در نمودار بالا ملاحظه می‌نمایید، به ترتیب: زندگی برخوردار از امنیت روانی از بیشترین درصد، احساس امنیت روانی در جایگاه دوم، راه‌های امنیت روانی در رتبه سوم و امنیت حقیقی و معنوی در رتبه آخر قرار دارد. سنجش فراوانی بالا، نشان از جایگاه والای «داشتن زندگی برخوردار از امنیت روانی» در آراء مقام معظم رهبری دارد. در حقیقت، امنیت حقیقی و داشتن احساس امنیت روانی با داشتن یک زندگی برخوردار از امنیت روانی میسر است و اگر این مهم نباشد نه احساس امنیت روانی در فرد وجود خواهد داشت و نه امنیت حقیقی و معنوی. در پایان، با توجه به آراء مقام معظم رهبری در خصوص امنیت روانی و جهت‌گیری سخنان ایشان،

مؤلفه‌های امنیت روانی در اندیشه معظم له را می‌توان بدین صورت ترسیم نمود:

مؤلفه‌های امنیت روانی در اندیشه معظم رهبری

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

امنیت در حقیقت حیاتی‌ترین نیاز بشری است تا جایی که می‌توان گفت اصولاً فلسفه وجودی حکومت‌ها، دولت‌ها و نهادهای عمومی متأثر از همین نیاز بشری بوده است. به همین دلیل مقوله امنیت همواره متوجه همه اندیشمندان جوامع بوده است. در اندیشه حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای، «امنیت، یکی از اساسی‌ترین و اصلی‌ترین نیازهای یک ملت و یک کشور است.

مهم‌ترین مشکل برای یک کشور وقتی به وجود می‌آید که در محیط کار، در محیط زندگی، در محیط تحصیل و در فضای عمومی جامعه، مردم احساس امنیت نکنند. در فضای امنیت است که هم تلاش علمی، هم تلاش اقتصادی، هم روحیه و نشاط و هم همه فعالیت‌های یک کشور می‌تواند به درستی برنامه‌ریزی شود و با دقت دنبال گردد و به نتایج خود برسد. امنیت، یک مقوله اساسی است. امنیت اجتماعی، امنیت فردی، امنیت در همه محیط‌های زندگی، امنیت فکری و معنوی و روانی، همه این‌ها جزو انتظارات مردم است.» از میان مباحث امنیت، امنیت روانی یکی از مهم‌ترین و درعین‌حال اساسی‌ترین موضوعات زندگی انسان‌ها است که توجه به آن و تأمین آن یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است.

با توجه به اهمیت و حساسیت ویژه موضوع امنیت روانی در عصر کنونی و نگاه‌های متفاوت به این موضوع توسط دانشمندان، نتایج مطالعات و بررسی‌های انجام‌شده حاکی از نگاه ویژه و جامع مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، بیش از سایر اندیشمندان و متفکران اسلامی به این موضوع مهم است. ایشان آن قدر به موضوع امنیت روانی اهتمام داشته‌اند تا جایی که به ریزترین جنبه‌ها و مقوله‌های این موضوع اشاره و تقریباً هیچ مطلبی را در این خصوص فروگذار ننموده‌اند. این مطلب نشان می‌دهد که در بین انواع امنیت، موضوع امنیت روانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

مقام معظم رهبری در بیانات و دیدگاه‌های خود به چند سرفصل مهم در موضوع امنیت روانی پرداخته‌اند که عبارت‌اند از: «مقوله‌ها و مؤلفه‌های امنیت روانی». در نظر ایشان مهم‌ترین مقوله‌های امنیت روانی به ترتیب عبارت‌اند از: «زندگی برخوردار از امنیت روانی»، «احساس امنیت روانی»، «راه‌های امنیت روانی» و «امنیت حقیقی و معنوی» که در سنجش فراوانی به عمل آمده، «زندگی برخوردار از امنیت روانی» از بیشترین درصد برخوردار بوده که این نشان از جایگاه والای «داشتن زندگی برخوردار از امنیت روانی» در اندیشه ایشان است. در حقیقت، امنیت حقیقی و داشتن احساس امنیت روانی با داشتن یک زندگی برخوردار از امنیت روانی میسر است و اگر این مهم نباشد نه احساس امنیت روانی در فرد وجود خواهد داشت و نه امنیت حقیقی و معنوی.

با توجه به آراء مقام معظم رهبری در خصوص امنیت روانی و جهت‌گیری سخنان ایشان، مؤلفه‌های امنیت روانی در اندیشه معظم له شامل: «راه‌ها و موانع ایجاد امنیت روانی» خواهد بود. در نظر ایشان، مهم‌ترین موانع ایجاد امنیت روانی؛ «دوری از قرآن، نداشتن پیشرفت در بخش نرم‌افزاری

تمدن اسلامی، پایبند نبودن به شریعت اسلامی، کمبود عنصر ایمان در زندگی، التهاب آفرینی در فضای جامعه، آماده نبودن و ضعف ملتها در مقابل دشمنان، غفلت از آرمان‌های معنوی، علمی بودن محض دانشگاه‌ها، انجام ندادن عمل نیک، ایجاد ناامیدی و یأس در جامعه است؛ و در مقابل «انس با معارف قرآن، پرداختن به سبک زندگی اسلامی، شریعت اسلامی، دین و اخلاق، عنصر ایمان، نبودن التهاب در جامعه و وحدت کلمه، آمادگی نیروهای مسلح، ایجاد فضای معنوی و روح لطیف دینی، کار خیر و عمل نیک و نفی دشمن‌سازی موهوم» را از راه‌های ایجاد امنیت روانی می‌دانند.

پیشنهادها

۱. پرداختن به موضوع امنیت روانی در مدارس و دانشگاه‌ها و قرار دادن سرفصلی تحت این عنوان در متون درسی.
۲. لزوم بررسی تخصصی هر کدام از راه‌ها و موانع ایجاد امنیت روانی به صورت مستقل و ویژه در مطالعات کاربردی.
۳. پیرامون امنیت روانی در متون اسلامی، قرآن کریم و دیدگاه‌های اندیشمندان اسلامی، تحقیقات و پژوهش‌های بسیار محدود و اندکی صورت گرفته است. بنابراین با توجه به ظرفیت دینی و قرآنی جامعه علمی و همچنین نیاز کشور به این تحقیقات، لازم است مراکز مطالعاتی و تحقیقاتی، به‌طور ویژه و مجزا به موضوعات امنیت روانی بپردازند و نتایج آن را در اختیار جامعه علمی قرار دهند.

منابع

۱. قرآن کریم.
۲. افتخاری، اصغر و نهازی، غلامحسین. (۱۳۹۰). «امنیت عمومی در اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری». فصلنامه دانش انتظامی، سال دوازدهم، شماره دوم.
۳. جیمز، ویلیام. (۱۳۵۶). **دین و دوران**. ترجمه مهدی قائن، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
۴. راجردی، ویمر (و) آر دومینیک، جوزف. (۱۳۸۴). **تحقیق در رسانه‌های جمعی**. ترجمه کاووس سید امامی، تهران، سروش و مرکز تحقیقات مطالعاتی و سنجش برنامه‌ای.
۵. راغب اصفهانی، حسین بن محمد. (۱۴۱۲ ق). **المفردات فی غریب القرآن**. دمشق، بیروت، دارالعلم، الدار الشامیه.
۶. رفیع پور، فرامرز. (۱۳۸۴). **تکنیک‌های خاص تحقیق در علوم اجتماعی**. تهران، شرکت سهامی انتشار.
۷. صادقیان، احمد. (۱۳۸۷). «قرآن و بهداشت روان». فصلنامه قرآن و علم، شماره ۲.
۸. صانعی، سید مهدی. (۱۳۸۲). **بهداشت روان در اسلام**. قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم (بوستان کتاب)، چاپ اول.
۹. طاهری، حبیب‌الله. (۱۳۸۴). «نقش دین در بهداشت روان». فصلنامه پژوهش‌های فقهی، شماره ۳.
۱۰. طباطبایی، سید محمدحسین. (۱۳۶۳). **تفسیر المیزان**. ترجمه عده‌ای از مترجمین، تهران، رجا.
۱۱. طوسی، محمد بن حسن (بی‌تا). **التبیان فی تفسیر القرآن**. بیروت، دار احیاء التراث العربی.
۱۲. عباسی اول، کریم. (۱۳۸۹). **نقش دین و باورهای دینی در سلامت روانی فرد و جامعه**. نشریه پیوند، بهمن ماه، شماره ۳۷۶.
۱۳. عصاره، محمد. (۱۳۸۳). **امنیت اجتماعی در اسلام**. ترجمه مجید احمدی، شیراز، انتشارات ایلاف.
۱۴. فراهیدی، خلیل بن احمد. (۱۴۱۰ ق). **کتاب العین**. قم، انتشارات هجرت.
۱۵. کریپندورف، کلوس. (۱۳۷۸). **تحلیل محتوا**. ترجمه هوشنگ ناییبی، تهران، نشر روش.
۱۶. کوثری، یدالله. (۱۳۸۵). «نقش باورهای دینی در بهداشت روانی». فصلنامه مربیان، شماره ۱۹.
۱۷. گروسی، سعیده و دیگران. (۱۳۸۵). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)». فصلنامه دانش انتظامی، شماره دوم، سال نهم.
۱۸. گلزاری، محمود. (۱۳۸۲). «امنیت روانی و اجتماعی در زمان حضرت ولیعصر (عج)». ماهنامه موعود، دی‌ماه.
۱۹. گنجی، حمزه. (۱۳۷۸). **بهداشت روانی**. تهران، ارسباران.
۲۰. مولا زاده، حمید. (۱۳۸۹). «چگونگی تحقق امنیت روانی جامعه». روزنامه کیهان، ۱۳۸۹/۲/۲.

۲۱. همایون مصباح، سیدحسین (۱۳۸۴). «امنیت روانی، اقتصادی و اجتماعی». **فصلنامه پژوهش‌های اجتماعی اسلامی**، شماره ۵۵.

فهرست مستندات بیانات مقام معظم رهبری (دام عزه):

- ۱- بیانات در دیدار شرکت کنندگان در مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، (۱۳۹۲/۳/۱۸).
- ۲- بیانات در دیدار مردم آذربایجان، (۱۳۹۱/۱۱/۲۸).
- ۳- بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی، (۱۳۹۱/۷/۲۳).
- ۴- بیانات در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی، (۱۳۹۰/۱۰/۱۴).
- ۵- بیانات در اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی، (۱۳۹۰/۶/۲۶).
- ۶- بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها، (۱۳۹۰/۶/۲).
- ۷- ابلاغ سیاست‌های کلی نظام اداری، (۱۳۸۹/۱/۳۱).
- ۸- بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، (۱۳۸۹/۱/۱).
- ۹- خطبه‌های نماز جمعه تهران، (۱۳۸۷/۶/۳۰).
- ۱۰- بیانات در هفدهمین دوره دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی، (۱۳۸۶/۸/۱۶).
- ۱۱- بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشکده افسری دانشگاه امام حسین (ع)، (۱۳۸۵/۹/۴).
- ۱۲- بیانات در دانشگاه افسری امام علی (ع)، (۱۳۸۳/۱۰/۲).
- ۱۳- بیانات در دیدار کارگزاران نظام، (۱۳۸۲/۵/۱۵).
- ۱۴- بیانات در دیدار مسئولان سازمان صدا و سیما، (۱۳۸۱/۱۱/۱۵).
- ۱۵- بیانات در انتصاب سردار سرتیپ محمدباقر قالیباف به فرماندهی نیروی انتظامی، (۱۳۷۹/۴/۷).
- ۱۶- بیانات در دیدار شرکت کنندگان در همایش بین‌المللی رسانه‌های جهان اسلام در حمایت از انتفاضه فلسطین، (۱۳۸۰/۱۱/۱۱).
- ۱۷- بیانات در هفدهمین دوره دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی، (۱۳۸۶/۸/۱۶).
- ۱۸- بیانات در مراسم دانش‌آموختگی جمعی از کارکنان نیروی انتظامی، (۱۳۷۹/۷/۱۸).
- ۱۹- بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان نیروی انتظامی، (۱۳۷۶/۴/۲۵).
- ۲۰- بیانات در اجتماع مردم شیروان، (۱۳۹۱/۷/۲۴).
- ۲۱- بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان، (۱۳۷۸/۶/۱۰).
- ۲۲- بیانات در سالروز عید سعید مبعث، (۱۳۸۸/۴/۲۹).